

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи

Освітня програма «Історія та археологія» першого (бакалаврського) рівня
Спеціальність В 9 «Історія та археологія»
Галузь знань В «Культура, мистецтво, гуманітарні науки»

Затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи
Викладач (-і)	Марущенко Олександр Володимирович, канд. іст. наук, доцент.
Контактний телефон викладача	0661762525
Е-mail викладача	oleksandr.marushchenko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	__6__ кредитів ЄКТС, __180__ год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>“Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи” є нормативним курсом передбаченим навчальною програмою, затвердженою до виконання МОН України для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавр зі спеціальності “Історія та археологія”. Програма курсу є складовою частиною державного екзамену для студентів, які завершують навчання за рівнем бакалавра історії.</p> <p>Даний курс передбачає короткий і змістовний аналіз схеми підготовки студентів згідно навчальної програми з курсу “Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи”. Лекційні та семінарські заняття допоможуть студентам глибше засвоїти вузлові питання історичного розвитку народів цих регіонів, ознайомитися з джерелами та історіографією. На семінарських заняттях студенти оволодівають основами наукового дослідження, навчаються самостійно оцінювати історичні події, висловлювати і аргументувати власні думки.</p> <p>“Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи” - це дисципліна, яка вивчає політичні, соціокультурні, економічні процеси в даних регіонах у конкретних формах і просторово-часових вимірах. Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування студентами спеціальності «Історія та археологія» теоретичних знань з нової і новітньої історії країн Сходу, усвідомлених умінь і навичок, необхідних для практичної роботи за фахом.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою дисципліни “Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи” є всебічне вивчення минулого цих регіонів, виявлення місця і ролі країн Сходу у всесвітньо-історичному процесі, внеску їх держав і народів у розвиток світової культури, з'ясування причин колоніального поневолення країн традиційного Сходу, об'єктивне визначення впливу колоніалізму на соціально-економічний і політичний розвиток колоній, особливості еволюції постколоніального світу, сучасне становище країн Азії і Африки в умовах глобалізації, а також ті суспільні процеси, що в них відбуваються сьогодні. Основними завданнями вивчення дисципліни і “Історія країн Азії і Африки в нові і новітні часи” є виявлення специфіки історичного процесу на Сході, цивілізаційних особливостей розвитку країн і народів Азії і Африки, взаємозв'язку і взаємозалежності їх історичної еволюції, визначення їх місця в загальноісторичному процесі людства, узагальнення величезного проблемно-теоретичного і фактологічного матеріалу, використання цивілізаційного культурного і релігійного спадку цивілізацій Сходу в практичній</p>	

діяльності за фахом, а також з'ясування модерних підходів до вивчення нової і новітньої історії країн Азії і Африки, що намітилися в сучасній орієнталістиці.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9 Здатність бути критичним і самокритичним.

Фахові компетентності спеціальності

СК 2 Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 9 Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання

ПРН-1 Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН-2 Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН-3 Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН-5 Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН-13 Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	24
семінарські заняття /	36
практичні / лабораторні	

самостійна робота		120		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність		Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7,8	В 9 археологія	Історія та	4	Нормативний
Тематика навчальної дисципліни				
Тема			кількість год.	
			лекції	заняття сам. роб.
7 семестр				
Тема 1. Вступ до курсу.			2	3
Тема 2. Китай у XVII – середині XIX ст. Повстання тайпінів.			2	4
Тема 3. Китай у другій половині XIX – на початку XX ст. Революція 1911-1913 рр.				2 3
Тема 4. Японія у XVII – середині XIX ст. «Революція Мейдзі».			2	4
Тема 5. Японія у другій половині XIX - на початку XX ст.				2 3
Тема 6. Корея в XVII - на початку XX ст.				2 4
Тема 7. Країни Південно-Східної Азії в XVII - на початку XX ст.				2 3
Тема 8. Індія у XVII – середині XIX ст. Національне повстання 1857-1859 рр.			2	4
Тема 9. Індія у другій половині XIX - на початку XX ст.				2 3
Тема 10. Афганістан в XVII - на початку XX ст.				2 4
Тема 11. Іран у XVII - середині XIX ст. Бабідські повстання.				2 3
Тема 12. Іран у другій половині XIX - на початку XX ст. Революція 1905-1911 рр.				4
Тема 13. Османська імперія у XVII – середині XIX ст.			2	3
Тема 14. Туреччина у другій половині XIX - на початку				2 4

XX ст. Революція 1908 р.			
Тема 15. Арабські країни у XVII - середині XIX ст.		2	3
Тема 16. Арабські країни у другій половині XIX - на початку XX ст.			4
Тема 17. Тропічна і Південна Африка у XVII - на початку XX ст.	2		4
Разом за 7 семестр	12	18	60
8 семестр			
Тема 1. Основні проблеми і тенденції суспільного розвитку країн Сходу в XX – першій чверті XXI ст.			3
Тема 2. Китай у 1918-1945 рр.		2	3
Тема 3. Японія у 1918-1945 рр.	2		3
Тема 4. Корея у 1918-1945 рр.			3
Тема 5. Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у 1918-1945 рр.			3
Тема 6. Індія у 1918-1947 рр.		2	3
Тема 7. Афганістан у 1918-1945 рр.			3
Тема 8. Іран у 1918-1945 рр.			3
Тема 9. Туреччина у 1918-1945 рр.	2		3
Тема 10. Арабські країни у 1918-1945 рр.		2	3
Тема 11. Тропічна і Південна Африка у 1918-1945 рр.		2	3
Тема 12. Китай у другій половині XX – першій чверті XXI ст.	2		3
Тема 13. Японія у другій половині XX – першій чверті XXI ст.		2	3
Тема 14. Корея у другій половині XX – першій чверті XXI ст.		2	3

Тема 15. Країни Індокитайського півострова і Південно-Східної Азії у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.			3
Тема 16. Індія, Пакистан і Бангладеш у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	2		3
Тема 17. Афганістан у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.		2	3
Тема 18. Іран у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	2		3
Тема 19. Туреччина у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.		2	2
Тема 20. Арабські країни у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.		2	2
Тема 21. Тропічна і Південна Африка у другій половині ХХ – першій чверті ХХІ ст.	2		2
Разом за 8 семестр	12	18	60
Всього	24	36	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Критерії поточного оцінювання:</p> <p>Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички,
---	---

	<p>висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>– «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>– «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	Оцінювання роботи здійснюється за стобальною шкалою. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять. Допуск до екзамену передбачає набрання балів у діапазоні 26-50 балів
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю – екзамен.</p> <p>Форма задачі комбінована.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту за сумою двох складових: результатів поточного семестрового оцінювання та результатів екзамену.</p> <p>Екзамен проводиться у комбінованій формі: письмової екзаменаційної аудиторної роботи (25 балів) і результатів екзаменаційного тестування (25 балів).</p> <p>Структура екзаменаційної роботи: 2 завдання, що передбачають розширений варіант відповіді на проблемні питання (по 10 балів кожне) і 5 конкретних запитань на пояснення термінів та характеристики історичних постатей (по одному білу за правильну відповідь).</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Контрольні роботи проводяться у формі тестування в електронній дистанційній системі https://d-learn.pnu.edu.ua</p> <p>Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів</p>	

вищої освіти та викладачів університету: Ознайомитися з даними положеннями можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять обов'язкове. У випадку пропуску відпрацьовується тема пропущеного заняття у визначені час та спосіб (конспект підготовки, усна співбесіда, тестування)

Неформальна освіта: вітається проходження навчальних курсів в з використанням різних освітніх платформ. Зараховуються, як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, які відповідають програмі навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

Обов'язкова

- Висоцький О., Ставченко С. Африканістика: курс лекцій. Дніпро: Інновація, 2024.
- Головченко В., Кравчук О. Країнознавство: Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія: навчальний посібник. К., Нічлава, 2006.
- Головченко В.І., Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець ХІХ — друга третина ХХ ст.). - К.: Либідь, 2010.
- Городня Н. Історія країн Азії і Африки у ХХ столітті. Курс лекцій. К., 2023 (електронна версія)
- Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД і Балтії: Навчальний посібник. Чернівці: Книги-ХХІ, 2008.
- Ігнат'єв П.М. Геополітичні та гео економічні інтереси у світовій політиці: Підручник. Чернівці-Київ: Книги-ХХІ, 2014.
- Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навчальний посібник, Чернівці: Книги-ХХІ, 2006.
- Історія в термінах і поняттях: довідник: Навч. посіб. Вишгород: ПП Сергійчук М.І., 2014.
- Кириченко В.П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Амери. - К.: Либідь, 2012.
- Козицький А.М. Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ ст. (причини, особливості наслідки): Навч. посіб. Львів: Літопис, 2012.
- Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки. Посібник для студентів. Львів. Афіша, 2003.
- Козицький Андрій. Новітня історія країн Азії та Африки (1918-1999). Курс лекцій. Львів. Афіша, 2000.
- Колоніалізм в історії країн Сходу (Актуальні проблеми вивчення). Навчально-методичний посібник/ Упор. О.Ковальков. Кіровоград: КДПУ ім. В.Винниченка, 2014.
- Країнознавство: підручник. К.: Знання, 2012.
- Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки): Підручник. К.: Либідь, 2001.
- Міжнародні відносини та світова політика: підручник. К.: Київський університет, 2010.
- Орлова Т.В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій: навч. посіб. К.: Знання, 2012.
- Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав: Postsovieticum: навч. посіб. К.: Знання, 2010.
- Орлова Т.В. Історія сучасного світу (ХV – ХХІ століття): Навч. посіб. К.: Вікар, 2008.
- Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. К.: Знання, 2013.
- Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (ХVІ- поч. ХХ ст.). - К.: Академія, 2012.
- Регіоназнавство: підручник. К.: Укрбланковидав, 2017.
- Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: Пост середньовічний Схід (ХVІІІ - друга половина ХІХ ст.). - Київ: Либідь, 2007.
- Світова історія ХХ століття. Енциклопедичний словник. Львів: Літопис, 2008.
- Світова історія ХХ-ХХІ століття. Енциклопедичний словник. Львів: Літопис, 2020.
- Сергійчук І.М. Китай у нові та новітні часи: Практикум: Навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2006.

Сергійчук І.М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець ХХ ст.): Навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2002.

Додаткова

- Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її геостратегічні імперативи. Харків: Фабула, 2025.
- Борділовська О. Республіка Індія у пошуках власного шляху. К.: Інститут міжнародних відносин, 2004.
- Борділовська О.А. Зовнішня політика Республіки Індія (1991-2008 рр.). К.: Київський університет, 2009.
- Борділовська О.А. Індія і Пакистан: інтелектуальна історія розлучення. К.: Київський університет, 2018.
- Геополітика: енциклопедія. К.: Знання України, 2013.
- Городня Н. Східна Азія у зовнішній політиці США (1989-2013 рр.). К.: Прінт-Сервіс, 2014.
- Ігнат'єв П.М. Індія на шляху до лідерства в Південній Азії. Чернівці: Книги-XXI, 2006.
- Ігнат'єв П.М. Країни Азії: особливості культури та побуту. Чернівці: Книги – XXI, 2011.
- Ігнат'єв П.М. Пакистан: від деколонізації Британської Індії до сьогодення. Чернівці: Книги-XXI, 2014.
- Ігнат'єв П.М. Шрі-Ланка: країнознавчий портрет. Чернівці: Книги-XXI, 2009.
- Кіссінджер Г. Дипломатія. К.: КМ-БУКС, 2021.
- Ковальков О. Афганістан у зовнішній політиці радянської Росії/СРСР. 1919-1978. Кропивницький, 2018.
- Ковальков О. СРСР в Афганістані (1978-1991 рр.): остання спроба експорту соціалізму. Харків, 2021.
- Країни Азії та Африки (ХХ – поч. ХХІ ст.): Біографічний довідник/Упор. О.Ковальков. Кропивницький, 2022.
- Пророченко Н.О. Туреччина: історія, культура, географія. Навч. посіб. К.: Світ знань, 2005.
- Українська дипломатична енциклопедія: У 5 т. Харків: Фоліо, 2013.
- Українська дипломатична енциклопедія: у 2 т. К.: Знання України, 2004.
- Український дипломатичний словник. К.: Знання, 2014.
- Український дипломатичний словник. Львів, Світ, 2011.

Викладач доц.. Марущенко О.В.